

**Bene Dávid Őstermelő Családi Gazdaság
bemutatása és elemzése**

BENÉNÉ NAGY LÍDIA

Mezőgazdasági mérnöki

alapképzés

Levelező

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Károly Róbert Campus

GYÖNGYÖS

2024

Dr. Herczeg Béla

főiskolai tanár

Összefoglalás

Az marhatartás gyökerei a régmúltba visszaeredeztethető, szorosan fejlődött együtt az emberiséggel, fontos kereskedelmi jelentőséggel bírt, fizető eszköz is volt. Származása még mindig vitatott, de a tenyésztése tudatos volt már az akkori korban is. A 19. századtól korszerűsödtek a legeltetési módszerek, a korábban használt fajtákat felváltották a nagyobb termelőképességű fajták. A 20. században a magyar mezőgazdaság meghatározó része az állattenyésztés volt. Az 1970-es években meghaladta a növénytermesztési ágazat szintjét. A 20. században sok megpróbáltatás érte az ágazatot. A 20. század végére jelentősen csökkentek az állományok létszáma. A 2016-os évtől enyhe növekedés tapasztalható a 2020-as évig, majd 2020-tól ismét csökken az állomány, ebben az időszakban számos nehézséggel kellett szembe néznie az ágazatnak. A Covid 2019 megjelenése akadályozta az exportot a 2022-es aszálynak súlyosabb következményei is akadtak, sok gazdaság kényszer felszámolásához vezetett. A szarvasmarha alapvető élelmiszeripari termék (tej, hús). Testének minden étkezésre alkalmatlan része feldolgozható. Nagy hozamú trágya termelése miatt fontos szerepe van a talaj-erőgazdálkodásban. A szarvasmarha nevelés egyik alapvető feltétele, hogy a takarmány előállítás a legolcsóbb módon tudjuk megoldani, mert a költségek 60-70% a takarmány előállításból áll. Magyarország nagy előnye, hogy a földterületek több, mint 60%-mezőgazdasági hasznosításra alkalmas, amelyben jó lehetőségek rejlenek a húsmarhatenyésztés tömegtakarmányának az előállítására, illetve a legeltetés megszervezésben is. Az Európai Unió tagországai szarvasmarha állományai közül kiemelkedő szarvasmarha állománnyal rendelkeznek: Franciaország, Németország, Lengyelország és Írország. Az utóbbi Ország kimagaslik a több, mint 6 milliós egyed számával a területi viszonyaihoz képest. Magyarország marhahús fogyasztása az 1987-1989-es években volt a legmagasabb akkor meghaladta a 120 kg/ fő / év mennyiséget, 2001- re ez csak nem a felére csökkent 67, kg/ fő /év, aminek csak a 6%-a marhahús. Napjainkban valamennyivel nőtt a fogyasztása, 82 kg /fő /év mennyiséggel. Mivel világszerte, a klímaváltozást a húsmarhatartásra vezetik vissza és a húsfogyasztás egészségtelennek minősített negatív kommunikációi zajlanak, amelyek jelentősen befolyásolják és megváltoztatják a fogyasztó szokásokat, ezek fogyasztási számok véleményem szerint jelentősen nem fognak növekedni. A növendékmарhák hizlalásakor rendszerint tömegtakarmányokat és abraktakarmányokat is etetünk. A hizlalás során a fehérjeszükségletről gondoskodni kell, mivel a nem meg felelő mennyiségű fehérjeellátásnál a takarmányhasznosítás romlik. A gazdasági állatok elsődleges természetes tápláléka a legelő füve. A legelő, mint nem csak táplálékként, hanem mozgástér és élettérként is hozzá járul a

jószág állatjólétéhez. A kedvezőbb jövedelmezőséghez célszerű a legeltetési idényeket meghosszabbítani. Szakdolgozatomat Bene Dávid őstermelő családi gazdánál készítettem, a dolgozatom elkészítésének célja, hogy bemutatásra kerüljön, egy elmaradott kistérségben hogyan valósulhat meg egy gazdálkodási forma. Az őstermelő családi gazdaság vezetője Bene Dávid őstermelő családi gazda. 2011-ben végzet a gyöngyösi Károly Róbert Főiskolán, mint mezőgazdasági mérnök. 2013-ban, a fiatal gazda pályázatot ésszerűen megvalósítva kezdte el a gazdálkodást a Borsod – Abaúj – Zemplén megyei Gadna településen. Jelenlegi tevékenysége 3 részből tevődik össze, amely a gyepgazdálkodás, az állattenyésztés, valamint erdő gazdálkodói tevékenységet foglalja magába. 2023 évben összesen 430 ha-on gazdálkodik. Állattartó tevékenysége szarvasmarha tartást és méhészetet foglalja magában. Húshasznú marháinak elsődlegesen szaporulata kerül értékesítésre (2024-ben 150 anyatehén és 3db tenyészbika), méhei által megtermelt mézet is értékesítési vállalkozása (2023 évben 200 kaptárral rendelkezett). A tenyészetben születő borjak közül a hímek élőállatként kerülnek értékesítésre az üszők tovább szaporítás céljából maradnak a tenyészetbe. A gazdaság 2019-ban indította el az ökológiai gazdálkodást, jelenleg 120 hektáron, melynek célja a talaj erőforrásainak megőrzése. Elsődlegesen lucernát, méhlegelőt és különböző fűféléket foglal magába. A gazdaság rendelkezik 3 erőgéppel. Egy 145 Le New Holland T6 típusú erőgéppel, egyre több olyan munkagép áll rendelkezésre, ami megigényli a 100 Le feletti teljesítményt. Egy New Holland T5 ami rendelkezik homlokrakodóval, bála illetve anyag mozgatásra alkalmas. Mtz 892.2 a szarvasmarha állomány takarmányozására szolgál. Az állattartáshoz szükséges etetők, vályúk, itatók felújításra szorulnak, vagy cserére, ahhoz hogy az üzem minőségi termeléshez szükséges állapotát fenn tudja tartani. Jelenleg ezek az eszközök fából készültek, elavultak, nagy hátrányuk, hogy 2-3 évente cserére szorulnak. A szarvasmarha karám is fából készült. A szarvasmarha állomány első egyedei 2013-ban lettek vásárolva a kocséri Petőfi Mg Zrt-től. Összesen 13 darab magyar tarka homozigóta szarvaltán bikától származó, valamint magyar szürke keresztezett üsző került az állományba. Az első tenyészbika a Hajdúszoboszlói limousin törzstenyészetből került az állományba. A továbbiakban folyamatos a fajta átalakító keresztezés, az üszők állomány bővítés céljából maradnak a tenyészetben. Az új generáció üszőinek kb. 80% marad, a gazdaságban. A megmaradó tenyészüszőkhöz újabb tenyészbika került a sajómercsei Machomercse gazdaságból. A fajta választás azért a limousin fajtára esett, mert ismert és elismert húsmarha, jó kereslettel rendelkezik Európában és a világon, viszont a gazdaság adottságai miatt vörös angus marha lenne ideálisabb. Az állomány évről növekszik, cél 200db anyaállat elérése. A növendék üszők továbbtartásra maradnak. Az állatok tartós megjelölése klotáriával történik. Az ellés után kb. 6 hónapig a borjak az anyukkal

maradnak a legelőn. Választás után az üszők nevelése kisebb kerítéssel elkerített legelőn történik. A bikák választás után, ha lehetséges azonnal értékesítésre kerülnek. Amennyiben nem sikerül azonnal értékesíteni a bikaborjakat, így maradnak nagy súlyra, hízlalásra. Az üszők 20-24 hónaposan lesznek bevonva tenyésztésbe. A takarmányozás nyáron szakaszos legeltetéssel, télen pedig a telephely közelében etető dombokon. Az etető dombok mellett szalmás pihenő dombokat alakítanak ki. A szálastakarmány betakarításra telepített növények: a lucerna, a vörös here, nádképűcsenkesz, angol perje és olaszperje. A gazdaság méhészetét 200 db Nagy - Boconádi kaptárt jelent. Méhlegelőként a környékbeli akácok és repce, valamint a gazdaságban telepített méhlegelő táblák szolgálnak. A méz pergetése egy évben többnyire 2-szer történik egy évben. A gazdaság jövedelmezőségét az elmúlt években sok tényező befolyásolta. 2020-ban a COVID 2019 és 2022ben az aszály, háború veszély. Mindezek mellett a legjelentősebb befolyásoló tényező az agrártámogatások elhúzódó kifizetése és jogszerűtlen szankcionálása. A gazdaság árbevétele évek folyamán a 4-szeresére emelkedett, amely biztosabb tőkét biztosít a gazdaságnak, ezzel növelve a stabilitást, felkészülve a váratlan helyzetekre.

A csereháti kistérség az ország azon része ahol a nagyüzemi növénytermesztés még nem nyert nagy térhódítást, mivel nem növénytermesztésre alkalmas vidék. Ahol, ugyan egyre kisebb területeken, de még fellelhető egy-egy rudeális terület, amelyeknek akár több, mint száz tulajdonosa van. A felvásárlási árak jelenleg épphogy fedezik egy ilyen gazdaság input költségeit. Az állami támogatások elhúzódó kifizetése folyamatosan előfinanszírozási kényszerbe vezeti a gazdákat. A pályázatok elhúzódó elbírálási ideje miatt a pályázatok megjelenésekor kért árajánlat a tényleges megvalósítás idejére a kétszeresére növekedik. A kereskedők nyereségvágya pedig mind ezt fokozza. Véleményem szerint ezek a nehézségek mindaddig fenn fognak állni, míg a vezetőségek részéről egy „gazda-barát” felfogás meg nem születik.